

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет економічних наук

Кафедра економіки та підприємництва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

“01 вересня 2021 року”

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ**

Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»

Розробник

Завідувач кафедри розробника

В.о. завідувача кафедри спеціальності

Гарант освітньо-професійної програми

В.о. декана факультету економічних наук

Начальник навчально-методичного відділу

Погромський В.О.

Назарова Л.В.

Смирнова С.М.

Смирнова С.М.

Белінська С.М.

Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Історія та культура України	
Галузь знань	19 "Архітектура та будівництво"	
Спеціальність	193 «Геодезія та землеустрій»	
Освітня програма	Геодезія та землеустрій	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)	
Статус дисципліни	Нормативна, цикл загальної підготовки	
Курс навчання	1	
Навчальний рік	2021-2022 н.р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	2	-
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4 кредити / 120 годин	
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма
	– лекції	36
	– семінарські заняття (практичні, лабораторні, групові)	18
	– годин самостійної роботи студентів	66
Відсоток аудиторного навантаження	45%	
Мова викладання	українська	
Форма підсумкового контролю	залік	

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Історія та культура України» є вивчення і опанування студентами суті історичних процесів, що відбувалися в Україні від найдавніших часів до сьогодення, усвідомлення їх об'єктивного характеру, взаємозв'язку та взаємозалежності, оволодіння студентами історичним фактажем; вивчення основних періодів розвитку української культури, проблеми етногенезу та культурогенезу українського народу, аналіз історичної специфіки української національної культурної традиції, що постає невід'ємною умовою формування ціннісних орієнтирів та гуманізації сучасного українського соціокультурного простору.

Завданням є те, щоб на основі наукових принципів, насамперед, принципу історизму, поглядів учених істориків, прогресивних вітчизняних та зарубіжних авторів, об'єктивно вивчити явища та процеси в історії суспільно-політичного і культурного життя України в зв'язку з розвитком світової цивілізації; сформувати громадянські якості – патріотизм та повагу до Батьківщини; показати роль народу і окремих особистостей в розвитку суспільства; пізнати моральні і етичні цінності людства в їх розвитку, зрозуміти такі категорії, як честь, обов'язок перед суспільством.

Передумови вивчення дисципліни. Навчальна дисципліна «Історія та культура України» передбачає систематичний виклад матеріалу щодо історико-культурного розвитку нашої держави від давнини до поч. ХХІ ст. Дисципліна не лише дає уявлення про етапи історичного та культурного розвитку, а й забезпечує розуміння системного взаємозв'язку всіх складових історико-культурного процесу, значення кожного з них у суспільному і духовному розвитку нашої держави. Вона ґрунтується на загальних знаннях дисципліни «Історія України» шкільного курсу.

Очікувані результати навчання: вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Геодезія та землеустрій». Серед яких можна виділити наступні:

- аналізувати найважливіші події та явища української історії в контексті світової історії;
- брати участь у дискусіях на суспільно-історичні теми; формувати особисту історико-політичну культуру, громадську позицію;
- володіти методикою історіографічної критики, уміти виявляти тенденційну інформацію, пояснювати її необ'єктивність і самостійно інтерпретувати зміст досліджуваних матеріалів;

- розрізняти світобачення і світорозуміння культурно-історичних епох;
- аналізувати явища духовного життя, усвідомлювати природу різних видів і жанрів мистецтва, орієнтуватися в багатому світі художньої культури України;
- застосовувати засвоєні теоретичні знання для аналізу сучасних культурних процесів в Україні і світі;
- систематизувати та узагальнювати інформацію, використовуючи схеми, таблиці, мультимедійні презентації; результати наукового дослідження представляти у вигляді навчальних (реферат) та наукових (тези доповіді) робіт;
- використовувати історичні та культурологічні знання для формування особистої культури;
- ознайомитись з новітніми історичними, етнографічними, філософськими, культурологічними дослідженнями у галузі українознавства.

У результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- основні епохи суспільно-політичної та соціально-економічної історії людства; хронологію та державотворчі принципи періодизації історичного розвитку України;
- витоки української нації та її місце у загальнолюдських соціально-політичних процесах;
- сутність актуальних проблем історії та сучасного буття народу України;
- основні події, що супроводжували зародження та розвиток української державності;
- процеси побудови сучасної суверенної демократичної держави;
- діяльність історичних осіб, політичних партій;
- основні складові різних державно-правових систем, порівнювати динаміку їхніх соціально-економічних, політичних та етнокультурних процесів;
- сутність і зміст теоретичних проблем сучасної української культурології;
- місце культури України в системі світової культури;
- характерні риси, видатні постаті й культурні пам'ятки, що визначають своєрідність основних етапів вітчизняної культури;
- історико-культурні особливості розвитку Північного Причорномор'я;
- еволюція українського мистецтва у світовому, європейському культурному контексті;
- принципи виховання культури особистості майбутнього спеціаліста.

Компетентності та програмні результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 01 Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11 Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем

ЗК 13 Здатність зберігати, примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство, а також в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

СК 02 Здатність застосовувати теорії, принципи, методи фізико-математичних, природничих, соціально-економічних, інженерних наук при виконанні завдань геодезії та землеустрою.

СК 08 Здатність здійснювати професійну діяльність у сфері геодезії та землеустрою з урахуванням вимог професійної і цивільної безпеки, охорони праці, соціальних, історико-культурних, екологічних, етичних, економічних аспектів.

Програмні результати навчання:

РН 3 Донести до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументацію.

РН 5 Застосовувати концептуальні знання суспільних, природничих, фізико-математичних і соціально-економічних наук з урахуванням вимог професійної та цивільної безпеки, охорони праці при виконанні завдань геодезії та землеустрою.

2. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

№ з/п	Назви розділів та тем	Всього годин	Лекції	Практичні	Самостійна робота
<i>Змістовний модуль I. Історія і культура стародавньої доби</i>		18	6	3	9
1.1	Тема 1. Дослов'янська культурна традиція на українських землях (палеоліт – доба бронзи).	6	2	1	3
1.2	Тема 2. Матеріальна та духовна культура давніх народів на українських землях у добу заліза	6	2	1	3
1.3	Тема 3. Історія гендерної взаємодії на етнічних українських територіях. Історія, генеза, сучасний стан. Етика, мораль, культура.	6	2	1	3
<i>Змістовний модуль II. Історія та культура середньовіччя</i>		21	5	4	12
2.1	Тема 4. Історія та культура Київської Русі.	5	1	1	3
2.2	Тема 5. Історія та культура Королівства Руського	6	2	1	3
2.3	Тема 6. Політичний, економічний та культурний розвиток українських земель у складі Речі Посполитої	4	1	1	3
2.4	Тема 7. Україна під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.).	4	1	1	3
<i>Змістовний модуль III. Історія та культура доби відродження</i>		30	10	5	15
3.1	Тема 8. Україна за часів козацької державності (середина XVII – кін. XVIII ст.).	6	2	1	3
3.2	Проведення тематичної екскурсії	6	2	1	3
3.3	Підготовка доповідей	6	2	1	3
3.4	Написання рефератів	6	2	1	3
3.5	Колоквіум	6	2	1	3
<i>Змістовний модуль IV. Історія і культура України новітнього періоду</i>		41	15	6	30
4.1	Тема 9 Україна в добу національно-визвольних змагань (1917 –1920 рр.).	5	1	1	3
4.2	Тема 10. Розвиток УНР у 1917 – 1918 рр.	5	1	1	3
4.3	Тема 11. Україна в умовах поглиблення революційного процесу	5	1	1	3
4.4	Тема 12. Суспільно-політичне життя УСРР у період нової економічної політики (1921 – 1928 рр.)	5	1	1	3
4.5	Тема 13. Протириччя соціально-	5	1	1	3

	економічного розвитку Радянської України (1929 – 1939 рр.).				
4.6	Тема 14. Україна в Другій світовій війні 1939 – 1945 рр.	6	2	1	3
4.7	Тема 15. Історія визволення та відбудови українських земель	5	2		3
4.8	Тема 16. Розвиток УРСР в умовах перебудови (1985 – 1991 рр.)	5	2		3
4.9	Тема 17. Революційні події в історії новітньої України (2004 р.)	5	2		3
4.10	Тема 18. Україно – російська війна 2014-2021рр.	5	2		3
Разом (годин)		120	36	18	66

3. Зміст навчальної дисципліни

3.1. План лекцій

Денна форма:

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1. Дослов'янська культурна традиція на українських землях (палеоліт – доба бронзи).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості розвитку матеріальної та духовної культури давніх людей у період палеоліту та мезоліту. 2. Специфіка розвитку культури давніх племен у добу «неолітичної революції», неоліту та бронзового віку.
2	<p>Тема 2. Матеріальна та духовна культура давніх народів на українських землях у добу заліза</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перші державні утворення доби заліза (I тис. до н. е. – IV ст. н. е.). 2. Античні міста-колонії Північного Причорномор'я.
3	<p>Тема 3 Історія гендерної взаємодії на етнічних українських територіях. Історія, генеза, сучасний стан. Етика, мораль, культура.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гендерні відносини в культурі автохтонного населення. Зародження, розвиток значення 2. Гендер в античну епоху. 3. Вплив вірувань та релігії на гендерні відносини. 4. Християнська етика та мораль. 5. Гендерні відносини в новітній історії.
4	<p>Тема 4. Історія та культура Київської Русі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорії походження Русі (норманська, антинорманська, хозарська). 2. Етапи розвитку Русі. Причини розпаду. 3. Суспільно-політичний устрій та «соціальна піраміда» Давньоруської держави.
5	<p>Тема 5. Історія та культура Королівства Руського</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етапи розвитку та державно-політичний устрій Галицько-Волинської держави. 2. Культура Королівства Руського.
6	<p>Тема 6. Політичний, економічний та культурний розвиток українських земель у складі Речі Посполитої</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Люблінська унія 1569 р.: причини укладання, зміст та наслідки для українців. 2. Соціально-економічний та політичний розвиток українських земель у 1569 – 1647 рр. 3. Берестейська унія 1596 р.: причини укладання, зміст та наслідки для українців.
7	<p>Тема 7. Україна під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політика Речі Посполитої на українських землях. Наростання соціальної напруги у суспільстві. 2. Причини утворення та джерела формування українського козацтва. 3. Запорізька Січ та її суспільно-політичний устрій. Реєстрове козацтво. 4. Українське козацтво на міжнародній арені. 5. Козацько-селянські повстання кінця XVI – 30-ті роки XVII ст.
8	<p>Тема 8. Україна за часів козацької державності (середина XVII – кін. XVIII ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини, характер, рушійні сили та періодизація національної революції. 2. Розгортання національно-визвольної війни (лютий 1648 – серпень 1657 р.) 3. Формування і розбудова української козацької держави в ході визвольної війни. Політичні та геостратегічні наслідки українсько-російського договору 1654 р. 4. Громадянська війна та поділ козацької України на два гетьманства (1657 – 1663 рр.) 5. Боротьба за возз'єднання Української держави (1663 – 1676 рр.). Гетьмани доби Руїни. 6. Причини поразки та історичне значення української національної революції сер.

	XVII ст.
9	<p>Тема 9 Україна в добу національно-визвольних змагань (1917 –1920 рр.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розгортання національно-визвольної боротьби на українських землях після повалення царизму в Російській імперії. 2. Утворення Центральної Ради та її соціально-економічна та політична діяльність. 3. Роль Центральної Ради у формуванні української національної державності. 4. Українська держава гетьмана П. Скоропадського: його політична платформа, досягнення та прорахунки. 5. Боротьба Директорії за відродження УНР. Занепад української державності. 6. Відносини українських національних урядів з більшовицькою Росією. Політика "військового комунізму" в Україні.
10	<p>Тема 10. Розвиток УНР у 1917 – 1918 рр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини лютневої революції 1917 р. та її наслідки для України. 2. Політика УНР доби Центральної Ради (1917 – 1918). 3. Причини ліквідації УНР.
11	<p>Тема 11. Україна в умовах поглиблення революційного процесу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Українська Держава за правління гетьмана Павла Скоропадського. 2. Історія розвитку та розпаду Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР).
12	<p>Тема 12. Суспільно-політичне життя УСРР у період нової економічної політики (1921 – 1928 рр.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нова економічна політика: причини впровадження, зміст та наслідки. 2. Утворення СРСР та місце в ньому УСРР. 3. Розвиток культури в 1920-х рр. в УСРР.
13	<p>Тема 13. Протиріччя соціально-економічного розвитку Радянської України (1929 – 1939 рр.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Політика індустріалізації: завдання, характерні риси, наслідки. 2. Політика колективізації: завдання, характерні риси, наслідки. 3. Голодомор 1932 – 1933 рр. Репресивна політика сталінізму.
14	<p>Тема 14. Україна в Другій світовій війні 1939 – 1945 рр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Українське питання» в міжнародній політиці напередодні війни. «Визвольний похід» Червоної армії 1939 р. Радянська Західної України. 2. Початок німецько-радянської війни та причини поразок Радянської армії в 1941 – 1942 рр.
15	<p>Тема 15. Історія визволення та відбудови українських земель.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рух Опору: причини, вияви. 2. Історія визволення українських земель. Наслідки війни для українців. 3. Повоєнна відбудова УРСР: здобутки та проблеми.
16	<p>Тема 16. Розвиток УРСР в умовах перебудови (1985 – 1991 рр.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Протиріччя суспільно-політичного життя УРСР. Причини перебудови. 2. Зміст реформ 1985 – 1991 рр. 3. Наслідки перебудови для УРСР.
17	<p>Тема 17. Революційні події в історії новітньої України (2004 р.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття революції, її ознаки. 2. Причини помаранчевої революції 2004 р. 3. Історія події та її наслідки. 4. Революція гідності 2014р. 5. Історія, події, наслідки.
18	<p>Тема 18. Україно – російська війна 2014-2021рр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови розгортання. 2. Анексія Криму. 3. Формування російсько-окупаційних військ.

4. Перебіг бойових дій на Сході України

3.2. План семінарських занять

Денна форма:

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1. Історія та культура України як навчальна дисципліна Вихідні архетипи української культури. Поняття «національна культура» у світлі основних культурологічних парадигм. Автор – твір – критика – реципієнт: визначальні ланки культуротворчого процесу. Образотворче мистецтво – квінтесенція української культури. Проблема етнокультурного районування України. Сучасні проблеми розвитку української культури.</p>
2	<p>Тема 2. Витоки української культури Культура стародавнього населення України кам'яної доби. Феномен Трипільської культури. Номадичні культури в українських землях (кіммерійці, скіфи, сармати). Греко-римський культурний пласт античних міст Північного Причорномор'я. Матеріальна й духовна культура протослов'янських племен.</p>
3	<p>Тема 3. Культура Київської Русі 1. Мова, писемність, літописна традиція Київської Русі. 2. Релігія як важлива складова культурного життя давньоруського суспільства. 3. Містобудування. Архітектурна та митецька Київської Русі. Матеріальна культура русичів. 4. Значення культури Київської Русі.</p>
4	<p>Тема 4. Культура Відродження в українських землях 1. Етнокультурні процеси в українських землях за литовсько-польської та польсько-козацької доби. Місто, фортеця, замок: український варіант проєкції Відродження. 2. Ренесансна традиція в образотворчому мистецтві. Український іконостас: загальна структура і семантика. 3. Латиномовна гуманістична традиція української літератури. Пересопницьке Євангеліє» - визначна пам'ятка Контрреформаційної культури. 4.Музична культура Ренесансної доби.</p>
5	<p>Тема 5. Українська культура доби козацько-гетьманської держави. Українське бароко Джерела та характерні риси барокового стилю. Архітектура бароко. Барокова традиція українського малярства. Барокова література. Стиль «бароко» в українському музичному просторі.</p>
6	<p>Тема 6. Культура в час пробудження української національної свідомості: класицистська, романтична, реалістична проєкції 1. Класицизм в Україні. Містобудування, архітектура, паркове будівництво. 2. Романтична традиція в українській культурі. 3. Т.Шевченко – основоположник української культури. 3. Реалізм в українській культурній традиції. 4. Українське театральне мистецтво XIX ст.</p>
7	<p>Тема 7. Український культурний модерн Український модернізм: особливості прояву в малярстві і літературі. Interartmuseum tacet: український варіант. Епоха соцреалізму в українській культурі. Українське кіномистецтво XX ст. «Шістдесятництво»: культурологічний і етно-культурний зрізи.</p>

8	<p>Тема 8. Постмодерна культура. Провідні тенденції розвитку сучасної української культури.</p> <p>Постмодерна культура: визначальні риси феномену. Характерні риси сучасного та особливості українського соціокультурного простору.</p> <p>Прикарпаття versus Закарпаття: імпресіоністська і експресіоністська традиції.</p> <p>Основні осередки української постмодерної культури.</p> <p>Перспективи розвитку української культури у XXI ст.</p>
9	<p>Тема 8. Розвиток сучасної української держави.</p> <p>Підсумки історичного шляху України.</p> <p>Геополітичне становище України, головні складові соціально-економічної і політичної ситуації в країні. Державне будівництво. Конституція України і її місце в житті суспільства. Політичні рухи та партії сучасної України, їх позиції в питаннях державотворення. Україна в міжнародних відносинах, основні напрямки і проблеми її зовнішньої політики. Українська діаспора. Харків як історичне місто і важливий економічний та культурний центр України. Підсумки вивчення та основні уроки вітчизняної історії.</p>

3.3. Завдання для самостійної роботи

Денна форма:

Самостійна робота студентів включає засвоєння теоретичного матеріалу на основі лекцій, основної, додаткової та науково-популярної літератури та джерел; підготовку до практичних занять.

Поточний контроль проводиться протягом семестру і передбачає систематичну перевірку знань студентів. Формами поточного контролю є оцінка відповідей на питання практичних (групових) занять, практичних робіт, домашніх творчих робіт, участі в ділових іграх. Питання, як для практичних занять, так і для домашніх робіт, сформульовані таким чином, щоб реалізувати компетентнісний підхід до навчання. Вони орієнтовані не лише на засвоєння теоретичного матеріалу, а, головне, на вміння його використовувати для аналізу конкретних задач. Таким чином формуються навички самостійного, критичного мислення студентів, розвиваються їхні аналітичні здібності, практичні навички.

Практичні роботи – виконуються протягом семестру позааудиторний час. Вони покликані продемонструвати здатність студентів засвоювати теоретичний матеріал, організовувати самостійний пошук додаткової інформації, її аналіз.

Завдання до творчих робіт наведені в системі Moodle 3.9. Всі домашні роботи повинні бути набрані у текстовому редакторі та розміщені в системі Moodle не пізніше 18.00 напередодні практичного заняття з відповідної теми.

Орієнтовний перелік тем до реферування:

1. Проблема походження слов'ян в історичній літературі.
2. Проблема генези української народності в історіографії. Етнонім «Україна».
3. Історичне значення Київської Русі.
4. Гетьманство Петра Сагайдачного.
5. Військове мистецтво козаків.
6. Богдан Хмельницький – видатний державний діяч і полководець.
7. І. Мазепа. Оцінка його діяльності в історичній літературі.
8. Суспільно-політичне життя Наддніпрянщини у XIX ст. Декабристи. Народники.
9. Реалізація столипінської аграрної реформи в Україні.
10. Створення українських політичних партій на Наддніпрянщині.
11. Українці у Першій світовій війні. Українські Січові стрільці.
12. М.С. Грушевський – видатний вчений і політичний діяч.
13. Національно-визвольний революційний рух на землях Західної України. ЗУНР.
14. Зовнішньополітична діяльність УЦР.
15. Історичний портрет Н. Махна.
16. Голодомор 1932-1933 рр.: причини та наслідки.
17. «Інтегральний націоналізм» Д. Донцова. ОУН.
18. Радянізація Західної України.
19. Наш край в роки Другої світової війни.
20. XX з'їзд КПРС. Засудження культу особи Й. Сталіна.
21. Формування багатопартійної системи в Україні.
22. «Помаранчева революція» 2004 р. та її наслідки.
23. Трипільська культура на території України.
24. Трипільська архітектура.
25. Скіфський звіриний стиль.
26. Етнокультурні проблеми черняхівської культури.

27. Релігійні вірування та міфологія східних слов'ян.
28. Значення язичництва для розвитку української культури.
29. Християнізація Київської Русі та її значення для розвитку української культури.
30. Розвиток літописання в Київській Русі.
31. «Слово о полку Ігоревім» – визначна пам'ятка духовної культури Київської Русі.
32. Оригінальна література Київської Русі.
33. Сакральна архітектура Київської Русі.
34. Світоглядні засади середньовічної культури. Лицарська, міська та народна (селянська) культури.
35. Історіософські погляди українського гуманізму.
36. Ідеї громадянського гуманізму в Україні.
37. Значення братств для розвитку української культури.
38. Діяльність Острозького культурно-освітнього центра.
39. Іван Вишенський та полемічна література.
40. Жовківська малярська школа та її внесок у духовну культуру України.
41. Значення Києво-Могилянської академії для розвитку освіти та науки в Україні.
42. Формування історичної самосвідомості українського народу (середина XVII – XVIII ст.).
43. Козацькі літописи другої половини XVII – XVIII ст.
44. Культурно-просвітницька діяльність «Руської Трійці» на ниві духовної культури Галичини.
45. «Історія Русів» – видатна пам'ятка суспільно-політичної думки України.
46. Історіософські погляди учасників Кирило-Мефодіївського товариства.
47. Значення Тараса Шевченка для розвитку української культури.
48. Реалізм в українській літературі.
49. Центральна Рада й українська культура.
50. Музичне мистецтво в Україні 1920-1930-х рр.
51. Гендерні відносини та їх розвиток в українських землях в історичній ретроспективі

Згідно з компетентнісним підходом до навчання, у викладанні слід переносити акцент з традиційного засвоєння знань на вміння користуватися ними, тобто формувати у студентів критичне мислення, ініціативність, активність, здатність адаптуватися до мінливого світу, знаходити власні рішення в проблемних ситуаціях тощо. Особливо це актуально для студентів, які навчаються за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій». З урахуванням цього побудовані завдання для практичних занять та самостійної роботи, які являють собою здебільшого відкриті питання, аналіз конкретних подій та явищ межах історії та культури України тощо.

Студенти повинні продемонструвати знання всіх історичних категорій і явищ, які вивчалися в межах курсу

Теми до аналітичних завдань:

1. Культура і цивілізація.
2. Духовна та матеріальна культура. Світова та національна культура.
3. Функції культури. Культура та суспільство.
4. Культура античних міст-держав Північного Причорномор'я.
5. Політичний та соціально-економічний устрій Київської Русі.
6. Культура Київської Русі крізь призму взаємовідносин Схід – Захід (кочовий світ, Візантія, Європа, Близький Схід).
7. Політичні, соціально-економічні та культурні особливості Галицько-Волинського князівства (XII – початок XIV ст.).
8. Література Галицько-Волинського князівства.

9. Архітектура та образотворче мистецтво Галицько-Волинського князівства.
10. Феномен козацької культури.
11. Постать Петра Могили у релігійному та культурному житті України.
12. Києво-Могилянська академія та її місце в історії української культури.
13. Григорій Сковорода – геній українського бароко.
14. Загальна характеристика Просвітництва. Реалізація основних положень Просвітництва в Україні.
15. Стиль рококо в Україні.

Презентування теми та підготовка доповіді

Студентам запропоновано підготувати презентацію та доповідь на одну із поданих тем:

1. Трипільська культура.
2. Мистецтво скіфів.
3. Античні міста-держави на теренах України.
4. «Слово о полку Ігоревім».
5. Билинні герої Київської Русі.
6. Феномен козацької культури.
7. Григорович-Барський – геній українського барокко.
8. Г. С. Сковорода та його філософське вчення.

Студенти також можуть обирати теми за власним бажанням.

3.4. Забезпечення освітнього процесу

Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер);

Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi;

OS: Windows, Android, iOS;

Browsers: Chrome / Opera / Mozilla Firefox / MS Edge;

Програмне забезпечення: Word, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet;

Система електронного навчання Moodle 3.9;

Музей історичних коштовностей України: <http://miku.org.ua/>

Музейний портал: <https://museum-portal.com/ua/museums>

3D-тури по Музеях України під відкритим

небом: <https://museums.authenticukraine.com.ua/ua/>

Робоча програма, конспект лекцій, презентації до лекційного курсу, методичні рекомендації до самостійної роботи

4. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється в формі заліку. Він передбачає усну відповідь.

Перелік категорій, які зустрічаються в залікових білетах та знання яких потрібно для відповіді на питання:

1. Культура і суспільство.
2. Функції культури.
3. Загальнолюдські цінності та національні культурні традиції.
4. Мистецтво в структурі національної культури.
5. Микола Костомаров про національну своєрідність українського народу та його культури.

6. Порівняльно-історичний метод у культурологічних дослідженнях Михайла Драгоманова.
7. Цілісна концепція історії української культури у творчій спадщині Івана Франка.
8. «Українська ідея» в культурологічній концепції Михайла Грушевського.
9. Проблема європеїзації української культури у творчій спадщині Миколи Хвильового.
10. Сучасні дослідження з історії української культури.
11. Міфологічне світосприйняття первісної людини.
12. Магія в первісній культурі.
13. Вікентій Хвойка – видатний дослідник української старовини.
14. Трипільська культура та її вплив на побут і мистецтво східних слов'ян.
15. Людина і світ у міфології давніх слов'ян.
16. Культури кіммерійців, скіфів, сарматів.
17. «Велика грецька колонізація» та заснування міст-полісів у Північному Причорномор'ї та Криму.
18. Боги та герої давньогрецьких міфів у культурі античного Причорномор'я.
19. Культура Боспорського царства.
20. Архітектура і скульптура в художній культурі античного Причорномор'я.
21. Культура східнослов'янських племен напередодні утворення Київської держави.
22. Особливості формування гендерних відносин на українських етнічних землях.
23. Родоначальник християнського гуманізму Володимир Мономах.
24. Проблема людської особистості в «Слові Данила Заточника».
25. Іларіон Київський про велич і єдність землі руської.
26. Давньоруський книжник, історик та публіцист Нестор.
27. Давньоруське літописання: світова історія та сенс людського життя.
28. Середньовічна картина світу в «Слові о полку Ігоревім».
29. Рукописна книга як витвір давньоруського мистецтва. Давньоруська ікона.
30. Софія Київська – видатна пам'ятка вітчизняної культури.
31. Юрій Дрогобич – видатний вчений, представник раннього гуманізму в Україні.
32. Роль Північного Відродження в українській культурі XVI ст.
33. Братства і реформаційний рух XVI ст.
34. Іван Вишенський про свободу народу і особи.
35. Книгодрукування і розвиток вітчизняного гуманізму.
36. Культурний діяч Костянтин Острозький.
37. «Русинський Демосфен» Станіслав Оріховський.
38. Вітчизняна оборонна архітектура XIV–XVI ст.: від готики до ренесансу.
39. Національна святиня – «Пересопницьке Євангеліє».
40. Культура України XV–XVI ст. очима чужинців.
41. Петро Могила – релігійний реформатор, освітній діяч, меценат.
42. Просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
43. Культура доби Івана Мазепи.
44. Феномен українського бароко.
45. Козацьке літописання та формування національної самосвідомості.
46. Погляди Феофана Прокоповича на людину, державу, церкву, мистецтво.
47. Учення Григорія Сковороди про «сродну» працю.
48. Максим Березовський, Дмитро Бортнянський, Артемій Ведель – корифеї духовної та світської музики.
49. Видатні художники Григорій та Дмитро Левицькі.
50. Творчість Володимира Боровиковського.
51. Кирило-Мефодіївське братство та розвиток національної самосвідомості.
52. Український романтизм.

53. Художні стилі в українській архітектурі ХІХ ст.
54. «Енеїда» Івана Котляревського – перший твір нової української літератури.
55. «Не вмирає душа наша, не вмирає воля» (Тарас Шевченко в культурному житті ХІХ ст.).
56. Світ старої України у «Вечорах на хуторі коло Диканьки» Миколи Гоголя.
57. Михайло Старицький і розвиток українського професійного театру.
58. Микола Лисенко – основоположник української класичної музики.
59. Творчість Лесі Українки.
60. Видатний культурний діяч Іван Франко.
61. Реалізм в українському мистецтві ХХ ст.
62. Кубофутуризм в Україні і Росії (Давид і Микола Бурлюки, Олександра Екстер, Олександр Богомазов, Василь Єрмилов).
63. Михайло Бойчук та його школа.
64. Проблеми людини, нації та культури у творчості українських літературних модерністів (Микола Хвильовий, Микола Зеров, Олександр Олесь).
65. Тоталітаризм – трагедія вітчизняної культури ХХ ст.
66. Україна – історія та культура радянського періоду.
67. Гуманістичні пошуки сучасної вітчизняної поезії (Василь Стус, Микола Вінграновський, Іван Драч, Дмитро Павличко, Ліна Костенко).
68. Творчість Олександра Довженка.
69. Поетична хвиля українського кіно (Сергій Параджанов, Юрій Ільєнко, Леонід Осика, Іван Миколайчук).
70. Культурне життя Південної України.
71. Невловимий світ Григорія Сковороди.
72. Історія та культура сучасної України 1991- початок ХХІ століття.
73. Україна в історії міжнародних економічних відносин ХХ-ХХІ століття.
74. Демократичні рухи в сучасній Україні – Помаранчева революція, Революція Гідності.
75. Україно-російська війна 2014 – 2021 рр. Основні події. Волонтерський рух, як феномен української сучасності.
76. Україна та Євроінтеграція.

Приклад залікового білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ПЕТРА МОГИЛИ Кафедра економіки та підприємництва

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Спеціальність: 193 «Геодезія та землеустрій»

Семестр 2

Навчальна дисципліна: Історія та культура України

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0

Дайте розгорнуту відповідь на питання 1–3 (кожна відповідь – 10 балів).

1. Культура і суспільство.
2. Функції культури.
3. Загальнолюдські цінності та національні культурні традиції.

Затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва.

Протокол № від 2021

Завідувач кафедри економіки та підприємництва _____ **О. Б. Кузьменко**
(підпис)

Екзаменатор _____ **В.О. Погромський**
(підпис)

5. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Опитування на групових заняттях	3x5=15
2	Підготовка доповіді, презентація	5
3	Реферування теми	5
4	Відвідування музею, виставки, участь у тематичному тренінгу.	25
5	Виконання аналітичного завдання	10
6	Колоквіум	10
7	Залік	30
	Всього	100

Робота студентів оцінюється за якістю підготовки до практичних занять, яка перевіряється шляхом усного опитування. Якщо завдання для усного опитування носять пошуковий характер, то письмове зазвичай має на меті перевірити, наскільки студенти засвоїли термінологію та уявляють основні засади історії України та її культури. Окремі завдання можуть бути проведені в поза аудиторній формі – відвідування виставки, музею, експозиції, тренінгу, або у віртуальній формі із застосуванням засобів відеоконференції. Пропонуються питання для самоконтролю.

Реферування теми, підготовка презентації та доповіді за обраною темою передбачає тривале обміркування етапів становлення України, як держави та українців, як нації. Вони оцінюються відповідно до повноти розкриття питання. Робота повинна бути написана з максимально можливим використанням категоріального апарату, в ній мають бути проілюстровані відповідні принципи та закономірності українського етногенезу. Тож при оцінці беруться до уваги:

- знання та розуміння теоретичного матеріалу;
- аналіз та оцінка наявної інформації;
- усвідомлення періодизації історичного процесу.

При вивченні теми «Історія та культура українських етнічних замож в період античності» передбачено проведення поза аудиторного заняття – відвідування тематичних експозицій, екскурсій, тренінгів.

Критерії оцінювання заліку: повна і правильна відповідь на 1–3 питання, кожна повна відповідь оцінюється – 10 балів. Максимальна оцінка – 30 балів.

6. Методи навчання

На лекціях використовується **пояснювально-ілюстративний метод**. Значна кількість лекції супроводжуються презентаціями PowerPoint. Окремі питання подаються з використанням методу проблемного викладу. Деякі теми лекцій доповнюються показом тематичного відео.

Проведення історико-емпіричних реконструкцій та складання доповідей дозволяє застосувати **репродуктивний метод**, оскільки йдеться про відтворення знань. Таким чином перевіряється ступінь володіння матеріалом курсу, що є важливим для формування теоретичних і практичних навичок з дисципліни «Історія та культура України».

При опитуваннях на практичних заняттях та підготовці практичних робіт застосовується **евристичний** або **частково-пошуковий метод**, адже вони передбачають творче використання засвоєних знань. Активно застосовуються методи **неформальної та інформальної освіти** під час відвідань тематичних експозицій, музеїв та виставок.

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні:

1. Історія України. Документи. Матеріали: посібник для студентів вузів / Укладач С. В. Скоров. - К: Академія. - 2018. - 328 с.
2. Бойко Л. М. Історія України: посібник для самостійного вивчення та підготовки до семінарських занять. - Чернівці: ЧНУ, 2019. - 285 с.
3. Алексеев Р. Ю. Історія України. К: ВЦ "Академія", 2018. - 320 с.
4. Українська культура в іменах. Довідник [для студ. усіх спеціальн.] / О. О. Петутіна, Н. В. Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. – Х.: НТУ «ХП», 2017.
5. Плохий С., 2016. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків.

7.2. Додаткові:

1. Історія української культури. Частина 1. Становлення та особливості української культури [Текст] : навч. посібник [для студ. Усіх спеціальн.] / [О. О. Петутіна, О. В. Голозубов, Г. В. Буряк [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. – Х.: НТУ «ХП», 2011.
2. Богуцький Ю.П., 2007. Українська культура в європейському контексті. К.: Знання.
3. Бойко О.Д., 2010. Історія України. Навчальний посібник для ВНЗ. К.: Мрія.
4. В'ятрович В. Україна, 2014. Історія з грифом «Секретно». Харків.
5. Висоцький О.Ю., 2009. Історія української культури: навчальний посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ
6. Бажан О.Г., 2008. Історія України: навчальний посібник К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія».

7. Білоцерківський В.Я., 2007. Історія України: навчальний посібник. К: Центр учбової літератури.
8. Бондар Г.А., 2011. Новітня історія України (1914 – 2008 рр.). К.: Знання.
9. Верстюк В., 2007. Діячі Української Центральної Ради. Бібліографічний довідник. К.
10. Верстюк В.Ф., 2007. Українська Центральна Рада: період становлення. Український історичний журнал. № 2. 2007. С. 23-46.
11. Веселовська Г.І., 2010. Український театральний авангард. К.: Фенікс.
12. Ветрова Г.В., 2010. Україна: нові часи. Посібник для студентів-заочників. Ізмаїл: СМІЛ.
13. Іванова Л.Г., 2007. Україна між Сходом і Заходом – до проблеми становлення національної ідеї в українській суспільно-політичній думці в контексті східноєвропейського розвитку (І половина XIX ст.). К.: НПУ ім. М.Драгоманова.
14. Ісаєвич Я., 2002. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
15. Іщенко О.С. Володимир Мономах в українській історичній пам'яті. УІЖ. № 1 (520). 2015. С. 11-25.
16. Карпов А.В., 2008. Язычество, христианство, двоеверие: религиозная жизнь Древней Руси в IX – XI веках. СПб.: Алатаея.

7.3. Науково-популярні:

1. «Бабин Яр: Історія і пам'ять», за редакцією Владислава Гриневича, Павла-Роберта Магочія (Київ, «Дух і Літера», 2016);
2. Гульнара Бекірова «Пів століття опору. Кримські татари від вигнання до повернення (1941-1991 роки)» (Київ, «Критика», 2017);
3. Богуміла Бердиховська, Оля Гнатюк «Бунт покоління. Розмови з українськими інтелектуалами» (Київ, «Дух і Літера», 2004);
4. Сергій Білокінь «Масовий терор як засіб державного управління в СРСР (1917–1941 рр.)» (Київ, «Пенмен», 2017);
5. Марта Богачевська-Хомяк «Білим по білому: Жінки у громадському житті України. 1884–1939» (Львів, Український католицький університет, 2018);
6. Андрій Боляновський «Українські військові формування в Збройних силах Німеччини (1939–1945)» (ЛНУ ім. Івана Франка; Канадський інститут українських студій Альбертського університету, 2003);
7. «Велика війна 1914-1918 рр. і Україна», у двох книгах, упорядник Олександр Реєнт (Київ, «Кліо», 2014);
8. «Війна двох правд. Українці та поляки у кривавому ХХ столітті», упорядник Вахтанг Кіпіані (Харків, «Vivat», 2017);
9. «Війна і міф. Невідома Друга світова», загальна редакція Олександра Зінченка, Володимира В'ятровича та Максима Майорова (Київ-Харків, УІНП, «Клуб сімейного дозвілля», 2016);
10. Володимир В'ятрович «Україна. Історія з грифом секретно» (Харків, «Клуб сімейного дозвілля», 2014);

7.4. Інтернет-джерела

1. Інститут історії України НАНУ <http://history.org.ua/uk>
2. Моя Україна. Культура // <http://moyaukraina.io.ua/s108554/kultura>
3. Культура України. Електронна Бібліотека // <http://elib.nplu.org/>
4. Культура. Міністерство культури України. Національне газетно-журнальне видавництво // <http://cultua.media/>
6. Український інститут національної пам'яті www.memory.gov.ua/
7. Український світ // <https://www.facebook.com/UKRSVIT>
8. Енциклопедія українознавства // <http://diasporiana.org.ua>